

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

(İqtisadiyyat və həyat jurnalı. N 1/2 – 2014. səhifə 49-52.)

1991-ci ildə müstəqilliyini bərpa edən respublikamızda ciddi problemlər yaşanırdı. Siyasi-iqtisadi böhran, daxili çəkişmələr, xüsusən də Ermənistanla müharibə şəraiti Azərbaycanın bir dövlət olaraq mövcudluğunu sual altına almışdı. Xarici havadarların köməyi nəticəsində müharibədə, eləcə də informasiya mübarizəsində üstünlük əldə edən Ermənistanın çirkin planlarının qarşısını almaq, vəziyyəti xeyrimizə dəyişmək və haqq səsimizi dünyaya çatdırmaq üçün isə qüdrətli dövlət və güclü lobbinin yaradılması vacib idi.

1993-cü ildə yenidən hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev bütün məsələləri müdriklik və təmkinlə səhmənə salmağa başladı. Qətiyyətli iradəsi sayəsində ölkədə təcridən ictimai-siyasi sabitlik bərqərar oldu, dövlətin milli-mənəvi dəyərlərə söykənən demokratik əsaslarla idarə olunmasını təmin edən ən mütərəqqi qanunvericilik bazasının formalaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atıldı. Xarici səfərlərdə olarkən Ümummilli liderimiz mütəmadi olaraq vaxt tapıb həmin ölkədə yaşayan həmvətənlərimizlə görüşür, onları dinləyir, məsləhətlər verir, həmişə Azərbaycanla, eləcə də digər ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızla sıx əlaqədə olmağı tövsiyə edirdi. Beləliklə, diaspor quruculuğu Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilirdi.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın vətənlə əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, icmalar, cəmiyyət və birliklərarası fəaliyyətin genişləndirilməsi, müntəzəmliyin təmin olunması vacib və təxirəsalınmaz məsələlər kimi diskussiya predmeti idi. Bu sahədəki mövcud realıqla barışmaq olmazdı. Vəziyyəti olduğu yerdən daha çevik vasitələrlə hərəkətə gətirmək və daha keyfiyyətli məcraya yönəltmək lazım idi. Bunu zamanında dəyərləndirən Ümummilli liderimiz 23 may 2001-ci il tarixində “Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi haqqında” sərəncam imzaladı. Təxminən beş ay yarım sonra – noyabr ayının 9-u və 10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi. Tariximizə böyük bir prosesin başlanğıcı kimi daxil olmuş ilk qurultayda 36 ölkədən 200-dən çox müxtəlif təşkilatı təmsil edən 406 nümayəndə və 63 qonaq iştirak etdi.

Heydər Əliyevin 2002-ci il iyulun 5-də imzaladığı «Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında»kı fərmanı ilə lobbiciliyin mütəşəkkilləşmə dövrü başladı. Komitənin yaradılmasında əsas məqsəd xaricdə yaşayan həmvətənlərlə əlaqələrin genişləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi idi.

Bu siyasi xətti İlham Əliyev də əsas götürdü. Lobbiciliyin həyata keçirilməsi üçün ilk növbədə xarici dövlətlərdə güclü diasporun formalaşdırılması, eləcə də qurumun fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsinin əhəmiyyətini nəzərə alan prezident İlham Əliyev 2008-ci il noyabrın 19-da “Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında” fərman imzaladı. Bununla da tam hüquqi baza yaradıldı.

İndi diaspor anlayışı beynəlxalq münasibətlərin vacib elementinə çevrilməkdədir. Qloballaşan dünyamızın realıqları diaspor quruculuğu sahəsində qarşıya yeni vəzifələr qoymaqladır. Xalqlar arasında gedən sürətli inteqrasiya prosesləri, diaspor təşkilatlarının beynəlxalq siyasətdə artan rolu bu sahədə daha genişmiqyaslı fəaliyyət göstərilməsini tarixi zərurətə çevirir.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması da məhz bu zərurətdən irəli gəlmişdir. Komitə 4 ərazi şöbəsi vasitəsilə dünyadakı diasporla sıx əlaqə qurub. Nəticədə 46 ölkədə 417 cəmiyyət, assosiasiya, alyans və s. özündə birləşdirən aktiv lobbiçilik fəaliyyəti formalaşdırılıb. Bu cəmiyyətlərin böyük əksəriyyəti aşağıdakı 11 ölkədə fəaliyyət göstərir. Hazırda Rusiyada 85, Gürcistanda 48, Almaniyada 34, İsveçdə 31, ABŞ-da 25, Türkiyədə 23, Qazaxıstanda 21, Kanadada 16, Özbəkistanda 13, Niderlandda 11 və İsveçrədə 10 təşkilat mövcuddur.

İstər lobbiçilik, istərsə də onun hərəkətverici qüvvəsi olan diasporun əsasını üzvlərin, yəni bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıların milli birliyi təşkil edir. Azərbaycan hökuməti buna daim böyük önəm verir. Hələ 1991-ci il dekabrın 16-da Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri olarkən, məsələnin əhəmiyyətini nəzərə alaraq dekabrın 31-ni Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü elan etdi və bundan sonra hər il 31 dekabr həmrəylik günü kimi bütün dünya azərbaycanlıları tərəfindən böyük coşqu ilə qeyd olunmağa başlandı.

Xatirimə mərhum ədəbiyyatşünas alimimiz Əzizə Cəfərzadənin televiziya kanallarının birində söylədiyi və şəxsən izlədiyim ibrətamiz bir hadisə düşdü. Məsələnin məğzi ondan ibarətdir ki, Amerikada yaşayan bir keşiş yaşadığı ərazidən min kilometrərlə uzaq bir Afrika ölkəsində torpaqda qazılmış və kitabların oğurlanmamaq baxımından təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədilə zəhərli ilanların atıldığı yeraltı bir kitabxanada mənsub olduğu xalqın tarixinə aid dəyərli bir əlyazmanın olması haqda məlumat alır. Könüllü olaraq öz vəsaiti hesabına oraya yollanır. Min bir əzab-əziyyət çəkməsinə baxmayaraq inadından dönmür, nəhayət həmin kitabı əldə edir və özü ilə gətirərək Amerikadakı kitab muzeyinə hədiyyə edir. Əzizə xanım sonda belə bir sual səsləndirdi ki, görəsən Bakıda yaşayan hansısa bir din xadimimiz, yaxud vətəndaşımız paytaxta ən yaxın məsafədə olan rayonlarımızın birinə bu məqsədlə gedərdimi?

Əslində bir xalq olaraq milli həmrəylik hissimiz daim yüksək olub. Bunu 90-cı illərdə baş verən Milli Azadlıq Hərəkatı zamanı bütün dünyaya sübut etmişik. 20 yanvarda müstəqilliyimiz uğrunda özlərini əliyalın şəkildə tankın altına atan igid oğullarımız da qanları ilə bu həmrəyliyə güc qatdılar. Döyüş bölgələrində şücaət göstərən, vətən uğrunda canından keçən əsgərlərimizin də hər biri birlik, həmrəylik təcəssümüdür. Milli qəhrəmanlarımız isə bu amalın ən yüksək zirvəsidir.

Əzizə xanım bu misalı təxminən 15 il əvvəl söyləmişdi və o dövrdə onun narahat olmasına müəyyən mənada əsas var idi. Çünki o zaman dövlət hələ formalaşma mərhələsində idi, Xarıcdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi mövcud deyildi və güclü lobbiçilik, diaspor quruculuğundan da çox uzaqda idik. Bu gün isə vəziyyət tam əksinədir. Dövlətimiz bu məsələlərə ən yüksək səviyyədə dəstək verir, koordinasiyalı fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan lobbisi dünyanın ən güclü lobbilərindən birinə çevrilməkdədir. Diaspor quruculuğu dövlət siyasətinin ana xəttini təşkil edir. Vaxtilə xəyal kimi görünən məsələlər bu gün tamamilə bizim xeyrimizə dəyişir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və tövsiyəsi ilə müdafiə mövqeyindən hücum taktikasına keçən lobbimizin yüksək fəallığı nəticəsində artıq haqq səsimiz dünyada eşidilir. İftira və yalan üzərində qurulan erməni lobbiçilik mifi isə iflasa uğrayır, günü-gündən zəifləyir.

Hazırda bizə qarşı 870-dən artıq erməni diaspor təşkilatı fəaliyyət göstərir. Buna baxmayaraq dünyadakı nüfuzumuz getdikcə artır. Bu Azərbaycan hökuməti və lobbisinin birgə fəaliyyətinin

gücünün göstəricisidir. Artıq erməni lobbisi dünyanın harasında anti-Azərbaycan tədbiri keçirməyə cəhd edirsə, qarşısında mütləq mütəşəkkil və güclü Azərbaycan lobbisini görür. Dövlətimiz bu istiqamətdə perspektivə hesablanmış addımlar da atır. Hər il potensial diaspor ola biləcək yüzlərlə gənc dövlət hesabına dünyanın ən yüksək səviyyəli ali məktəblərində təhsil almağa göndərilir.

Hazırda dünyada yaşayan azərbaycanlılar güclü və əlaqəli lobbicilik fəaliyyəti göstərirlər. Bu barədə fikirlərini öyrənmək üçün Alman-Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin sədri Yaşar Niftəliyevə müraciət etdik. O, bildirdi ki, diaspor fəaliyyətinin əsas mahiyyəti xaricdə yaşayan azərbaycanlıları vahid platformada birləşdirməkdir. 1990-cı ildə nümayiş etdirdiyimiz birlik, həmrəylik həmvətənlərimizin harada və necə yaşamasından asılı olmayaraq xalqı vahid bir qüvvə kimi birləşdirdi. Biz də burada vaxtaşırı və mütəşəkkil şəkildə müxtəlif genişmiqyaslı tədbirlər – görüşlər, konfranslar, aksiyalar keçiririk. Qarabağ məsələsi, eləcə də Xocalı soyqırımı ilə əlaqədar həqiqəti alman xalqına olduğu kimi çatdırmağa çalışır və buna nail oluruq. Müstəqillikdən sonra Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin apardığı siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan diasporu formalaşma dövrünü arxada qoymuş, artıq nəticələr dövrünə keçmişdir. Xarici ölkələrdə koordinasiya mərkəzlərinin yaradılması, təşkilatların sayının sürətlə artması, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən istər xaricdə, istərsə də ölkə daxilində mütəmadi olaraq cəmiyyət və təşkilat sədrlərinin iştirakı ilə tədbirlərin, qurultayların keçirilməsi işimizi daha da asanlaşdırır. Dünya Azərbaycanlılarının 3-cü Qurultayına nəzər yetirsək nə edəcəyimizə tam aydınlıq gələr...

Lobbicilik və milli həmrəyliyin təşəkkül tapmasında Heydər Əliyev Fondunun xüsusi yeri var. Fondun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin, incəsənətinin dünyada təbliğ edilməsində müstəsna xidmət göstərir. Eyni zamanda, fond xüsusən də Xocalı soyqırımı ərəfəsində dünyanın müxtəlif ölkələrində çoxsaylı tədbirlər həyata keçirir, diaspor təşkilatlarını bu məqsəddə xidmət edəcək bütün vasitələrlə təmin edir. Bu faciə hər bir azərbaycanlıyı “Xocalıya ədalət” naminə daha sıx birləşdirmişdir. Fondun bu adla keçirdiyi kampaniya çərçivəsində internet üzərindən dövlətlərə müraciət məqsədilə yaradılan pətişiyalara qısa müddətdə milyonlarla azərbaycanlının səs verməsi birlik və həmrəyliyimizlə bağlı dünyaya bir mesajdır.

Bəli, bizi haqq işimiz birləşdirir. Tariximizdə baş verən kədərli hadisələr – Qarabağ kimi sızlayan yaramız, 20 Yanvar, 31 mart, ən nəhayət Xocalı soyqırımı bizi güclü və qətiyyətli olmaq üçün daha sıx birliyə, həmrəyliyə çağırır. Çox təəssüf ki, bir millət olaraq ikiye bölünmək və Xocalı soyqırımı kimi dəhşətli bir faciəni yaşamaq da Azərbaycan xalqının taleyinə yazılıb.

...Tanrı hər şeyi öz yerinə qoyur. Bu da haqq-ədalətin qanunauyğunluğudur ki, özgəsinə quyu qazan sonda özü o quyuya düşür. Xainlik, namərdlik xisləti Ermənistanı sanki Tanrının qəzəbinə düşür edib. Bu gün Ermənistan diaspor tərəfindən göndərilən dilənçi payına möhtacdır. Respublikamız isə əksinə, lobbicilik fəaliyyətinə maliyyə dəstəyi verir. Müstəqil və sülhsevər Azərbaycan ən sabit inkişaf edən ölkəyə çevrilib. Dünyanın müxtəlif ölkələrində ekoloji, sosial, humanitar layihələri maliyyələşdirir, tarixidini abidələrin – kilsə, sinaqoq, məscidlərin təmiri və bərpaasını həyata keçirir, dünyamızı gözəlləşdirir. Gözəlləşdirdikcə isə özü də gözəlləşir və çiçəklənir.

Qurban Süleymanov